

Usos lingüístics i presència del català a la toponímia emprada a l'Aeroport de Barcelona

Octubre 2009

**PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA**

Títol: "Usos lingüístics i presència del català a la toponímia emprada a l'Aeroport de Barcelona"

Tècnic de l'estudi: Eloi Torrents, sociòleg

Coordinador: Bernat Gasull

Octubre 2009

Barcelona

© Plataforma per la Llengua

Plataforma per la Llengua

Diputació, 276, planta baixa

08009 Barcelona

Tel 933 211 803

www.plataforma-llengua.cat

SUMARI

1- Introducció.....	Pàg. 1
2- Toponímia, exotopònims i normativa legal vigent	Pàg. 2-4
3- Metodologia.....	Pàg. 5-6
4- La toponímia emprada en els panells informatius i teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona.....	Pàg. 7-14
<i>4.1- Toponímia de les destinacions del domini lingüístic català.....</i>	Pàg. 7-9
<i>4.2- Toponímia de les destinacions de l'estat espanyol de parla no catalana.....</i>	Pàg. 10-11
<i>4.3- Toponímia de les destinacions internacionals.....</i>	Pàg. 12-14
5- Presència del català als menús dels panells informatius i teleindicadors del trànsit de vols.....	Pàg. 15
6- Conclusions.....	Pàg. 16-17
Índex de taules.....	Pàg. 18

1- Introducció

La designació dels noms de lloc o toponímia són una part essencial del patrimoni d'un poble, i contenen elements importants de la seva història i la seva tradició. Per tant, els topònims no són només la forma com designem un lloc, nucli, municipi, territori... sinó que també el caracteritzen, de manera que tenen una important dimensió històrica i simbòlica per als seus habitants. És per això que ha estat un àmbit subjecte a un ampli i complex desenvolupament normatiu.

La toponímia, per tant, té una dimensió més enllà dels elements lingüístics; aquests poden ser analitzats com a elements amb valor cultural, o també des d'un punt de vista polític, en la mesura que són els noms oficials d'un lloc, i al mateix temps posseeixen un interès purament utilitari.

La Plataforma per la Llengua va elaborar un estudi sobre la presència del català en la toponímia de l'Aeroport de Barcelona el desembre del 2008. Els resultats van mostrar greus mancances en la presència del català en els topònims emprats en els teleindicadors, tant en les destinacions dels territoris de parla catalana com en les de la resta de l'estat i les internacionals.

En el cas de l'Aeroport de Barcelona, el qual representa la principal porta d'entrada i sortida del país, la utilització plena i normalitzada de la llengua catalana és una necessitat imperiosa, car representa el primer punt de contacte amb la llengua i cultura del país per milions de visitants, al mateix temps que és la porta principal a través del qual els catalans ens comuniquem amb la resta del món.

Amb motiu de l'obertura de la nova Terminal 1 de l'Aeroport de Barcelona, es tornen a analitzar els topònims de les destinacions anunciades en els panells i teleindicadors, per tal d'observar si AENA ha canviat els criteris en l'ús dels topònims introduint les formes catalanes.

2- Toponímia, exotopònims i normativa legal vigent

En l'àmbit dels territoris de parla catalana la recuperació de la democràcia ha comportat la normalització dels topònims propis. En el cas de Catalunya i les Illes Balears, les lleis de normalització i política lingüística estableixen que les úniques formes oficials dels topònims en aquests territoris són les catalanes. També es regulen els aspectes relacionats amb la seva retolació pública. Per a Catalunya la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, afirma en relació amb la toponímia:

"Article 18

1) Els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, d'acord amb la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa.

(...)

4) Les denominacions a què es refereixen els apartats 2 i 3 són les legals a tots els efectes i la retolació s'hi ha d'acordar. Correspon al Govern de la Generalitat de reglamentar la normalització de la retolació pública, respectant en tots casos les normes internacionals que han passat a formar part del dret intern."

L'articulat de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, pràcticament no difereix de la catalana:

"Article 14

1) Els topònims de les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana.

(..)

3) Aquestes denominacions són les legals a tots els efectes i la retolació ha de concordar amb elles. El Govern de la Comunitat Autònoma ha de reglamentar la normalització de la retolació pública, respectant, en tots els casos, les normes internacionals que l'Estat hagi subscript."

En l'àmbit de Catalunya, existeix un decret anterior a la Llei de política lingüística de 1998 que també regula aquest àmbit en la retolació de les vies urbanes i interurbanes. En l'article 2.2 del Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia estableix:

"Article 2

Retolació a les vies urbanes i interurbanes

2.2 Quan en la retolació de les vies urbanes o interurbanes s'indiqui la direcció cap a un lloc de fora de Catalunya, el topònim corresponent ha de figurar en català si té una forma tradicional en aquesta llengua, sens perjudici que pugui figurar en altres llengües. A la Val d'Aran, aquesta norma s'ha d'aplicar referida a l'aranès."

En canvi, al País Valencià la situació de la toponímia divergeix força dels territoris mencionats anteriorment, tant per qüestions històriques com sociolingüístiques, i preveu la possibilitat d'una denominació oficial bilingüe, a més de les monolingües en valencià, en valencià i castellà. En aquest sentit la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament en valencià, i altres disposicions anotades, estableix:

"Article 15

1. Correspon al Consell de la Generalitat Valenciana, d'acord amb els procediments legals establerts, determinar els noms oficials dels municipis, territoris, nuclis de població, accidents geogràfics, vies de comunicació interurbanes i topònims de la Comunitat Valenciana. El nom de les vies urbanes serà determinat pels Ajuntaments corresponents.

(...)

3. Els municipis que tinguen denominació en les dues llengües de la Comunitat faran constar el seu nom en ambdues."

Pel que fa a la resta del domini lingüístic (Catalunya Nord, la Franja de Ponent, la regió del Carxe, Andorra i l'Alguer), els reconeixements dels topònims en català són diversos.

Tot i així, no existeix cap normativa relativa a l'ús dels topònims de les destinacions en els aeroports, malgrat que sí que existeix regulació en l'àmbit dels usos lingüístics en la senyalització o indicacions escrites en els aeroports, els quals han de constar en llengua castellana i en l'altra llengua oficial de la Comunitat Autònoma.¹

Malgrat que no es faci referència específica als topònims, l'article 31 de la Llei 1/1998 sobre política lingüística específica que les empreses de servei públic, el que inclou AENA, han d'emprar, almenys, el català:

"Article 31

Les empreses de servei públic

1) Les empreses i les entitats públiques o privades que ofereixen serveis públics, com ara les de transport, de subministraments, de comunicacions i d'altres, han d'emprar, almenys, el català en la retolació i en les comunicacions megafòniques."

Per tant, segons l'articulat del punt 1 de l'article 31 de la Llei de política lingüística del 1998, es podria entendre que AENA hauria d'emprar, almenys, el català en les formes dels topònims que apareixen en els panells informatius i teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona.

En relació amb els topònims de les destinacions de fora de l'àmbit lingüístic de la llengua catalana, cal recordar que totes les llengües tenen una tendència natural a adaptar a la seva fonètica i a la seva morfologia els mots provinents d'altres llengües que hi arrelen, entre els quals els topònims no en són una excepció. Aquest fenomen d'adaptació en el cas dels topònims dona lloc als exotopònims: noms de lloc usats per una llengua per referir-se a una localitat o territori de fora de la seva àrea lingüística.

¹ Reial decret 334/1982, de 12 de febrer, sobre senyalització de carreteres, aeroports, estacions ferroviàries, d'autobusos i marítimes i serveis públics d'interès general en l'àmbit de les comunitats autònomes amb una altra llengua distinta del castellà.

Des de la Secretaria General de Política Lingüística²², es realitzen una sèrie de consideracions importants respecte a l'ús i la traducció dels exotopònims a la llengua catalana:

- No hem d'oblidar que, tot i que són formes d'ús normal, no són oficials.
- El criteri bàsic per a l'ús d'aquestes formes és que tinguin tradició en la llengua d'arribada.
- En el cas dels topònims que no tenen un equivalent tradicional, hem de partir de la forma original d'aquest i no fer servir ni adaptar formes provinents d'altres llengües, com tantes vegades s'ha fet amb els topònims catalans que, a partir de la seva forma castellana, s'han donat a conèixer al món.

²² Graells, J.; Romagosa, M; Vilaró, F. i Xirinacs, M. “Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims”. Col·lecció Criteris lingüístics, 3 . Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1999.

3- Metodologia

Aquest informe té com a objectiu analitzar els topònims utilitzats per anunciar les destinacions a l'Aeroport de Barcelona. Per tal d'acomplir aquests objectius s'analitzen els topònims presents en els panells i teleindicadors del trànsit de vols de les terminals 1 i 2.

S'han analitzat totes aquelles destinacions que durant l'any 2008 hagin tingut més de 500 moviments de sortida o arribada a l'Aeroport de Barcelona. Aquestes informacions estan disponibles a la pàgina web d'AENA, dins l'apartat d'Estadístiques del trànsit aeri (<http://estadisticas.aena.es>). S'ha recollit en quina forma apareix el topònim de cada destinació als panells informatius de sortides i arribades de les àrees de lliure accés d'ambdues terminals, i també als teleindicadors els quals informen de l'estat de les operacions previstes en cadascuna de les terminals.

Hem dividit les destinacions analitzades en tres grans grups, partint de criteris geogràfics i lingüístics. Així, en primer lloc, s'han recopilat les destinacions pertanyents al domini lingüístic de la llengua catalana. Posteriorment, s'han recollit les destinacions estatals de fora del domini lingüístic català. I, finalment, el tercer grup està compost per les destinacions internacionals.

A continuació, s'expliciten el conjunt de criteris utilitzats per classificar els usos lingüístics de la toponímia emprada per AENA:

Nom oficial i propi	El topònim és el nom oficial de la localitat i està escrit en la llengua pròpia.
Nom oficial però no propi	El topònim és nom oficial de la localitat, però no està escrit en la llengua pròpia, existint un altre nom oficial i propi.
Nom d'origen	El topònim és el nom d'origen escrit en una llengua de la localitat de destinació.
Nom oficial en castellà	El topònim és el nom oficial de la localitat en llengua castellana.
Nom oficial en llengua pròpia	El topònim és el nom oficial de la localitat en la llengua pròpia del territori.
Nom traduït al castellà	El topònim no és el nom propi ni oficial de la localitat de destinació, sinó que és la seva traducció en llengua castellana.
Nom traduït al català	El topònim no és el nom propi ni oficial de la localitat de destinació, sinó que és la seva traducció en llengua catalana.

En cada grup de destinacions s'han escollit els criteris que s'ajustaven millor a les necessitats analítiques, ja que els criteris són diferents en funció de si les destinacions són internacionals, estatals o de dins del domini lingüístic de la

llengua catalana. Al principi de cada apartat s'expliciten els criteris utilitzats per cada grup de destinacions.

De forma complementària, s'han proposat una sèrie de topònims en llengua catalana per designar les destinacions basades en els criteris de traducció de topònims de la Secretaria de Política lingüística³, tot utilitzant com a punt de referència les formes dels topònims presents en l'Enciclopèdia Catalana.

Per tal de realitzar les observacions, s'ha dut a terme el treball de camp a l'Aeroport de Barcelona, visualitzant, a través dels teleindicadors i els panells informatius, les formes com es designen els topònims.

	Dates
Treball de camp a les terminals de l'Aeroport de Barcelona	3, 21 i 23 de juliol

³ Graells, J.; Romagosa, M; Vilaró, F. i Xirinacs, M. “Criteris de traducció de noms, denominacions i topònims”. Col·lecció Criteris lingüístics, 3 . Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1999.

4- La toponímia emprada en els panells informatius i teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona

4.1- Toponímia de les destinacions del domini lingüístic català

En aquest apartat s'analitza la toponímia emprada per AENA en els panells informatius i els teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona per designar les destinacions de parla catalana. En aquests casos, i tenint en compte que els trajectes es realitzen dins els territoris de parla catalana, el criteri bàsic hauria de ser utilitzar les formes oficials i pròpies d'aquestes destinacions, o sigui, les formes catalanes.

S'han utilitzat els següents criteris per classificar els topònims visualitzats en els panells informatius d'AENA.

- **Nom oficial i propi:** El topònim és nom oficial de la localitat de destinació i està escrit en la llengua pròpia.
- **Nom oficial però no propi:** El topònim gaudeix d'oficialitat, però existeix un altre nom oficial i propi.
- **Nom traduït al castellà:** El topònim no és el nom propi ni oficial de la localitat de destinació; és la seva traducció en llengua castellana.

Cal precisar que els territoris de parla catalana de Catalunya, País Valencià i Illes Balears es regeixen per una normativa pròpia en l'àmbit de la toponímia. Els topònims de Catalunya i les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana (excepte els de la Vall d'Aran que tenen l'aranesa), en canvi els del País Valencià inclouen diferents possibilitats i les seves formes oficials poden ser en català, castellà o bilingües (sent sempre oficial la forma catalana si existeix).

Taula 4.1- Toponímia de les destinacions del domini lingüístic català

Toponímia utilitzada per AENA als panells i teleindicadors	Criteri utilitzat			Suggeriment PLATAFORMA PER LA LENGUA
	Nom oficial i propi	Nom oficial però no propi	Nom traduït al castellà	
PALMA DE MALLORCA			• *	PALMA
IBIZA			•	EIVISSA
MENORCA	•			
VALENCIA	•			
ALICANTE		•		ALACANT

Font: Elaboració pròpia.* El topònim "Palma de Mallorca" és incorrecte i no està acceptat; l'únic nom oficial de la localitat és Palma.

Tal com podem observar en la taula 4.1, AENA no respecta les formes pròpies i oficials de les destinacions de parla catalana, fins i tot, en el cas de **Palma** utilitza una designació errònia; el nom de "Palma de Mallorca" és inexistent i incorrecte. L'única forma oficial acceptada de la localitat és Palma.

En canvi, en el cas de la més gran de les Pitiüses, **Eivissa**, la designació utilitzada per AENA és el nom traduït a la llengua castellana; "Ibiza". Cal recordar que l'única forma oficial dels topònims de les Illes Balears i Pitiüses és la seva forma catalana, tal com afirma la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística de les Illes Balears, en el seu article 14:

"Article 14

1.-Els topònims de les Illes Balears tenen com a única forma oficial la catalana.

(...)

3.-Aquestes denominacions són les legals a tots els efectes i la retolació ha de concordar amb elles. El Govern de la Comunitat Autònoma ha de reglamentar la normalització de la retolació pública, respectant, en tots els casos, les normes internacionals que l'Estat hagi subscrit."

Per tant, la designació d'Eivissa en la seva traducció castellana i l'omissió de la forma catalana, representa un cas paradigmàtic del poc respecte d'AENA envers les denominacions oficials i pròpies d'aquest territori de parla catalana.

Una situació divergent se'ns presenta en el cas de la localitat d'**Alacant**, on trobem una doble designació per anomenar la ciutat: Alacant / Alicante. Tot i així, el nom oficial i en llengua pròpia és la forma catalana: Alacant, mentre que en els panells d'informació de l'Aeroport de Barcelona tan sols consta en la forma castellana. Segons la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valència, i altres disposicions anotades, en l'article 15.3 afirma:

"Article 15

(...)

3)Els municipis que tinguen denominació en les dues llengües de la Comunitat faran constar el seu nom en ambdues."

AENA, per la seva banda, tan sols utilitza la forma castellana en els panells informatius a l'hora de designar la localitat d'Alacant, mentre que la pròpia legislació valenciana expressa que s'han de fer constar ambdues denominacions.

En relació amb la designació de les localitats de València i Menorca, no difereixen de la forma oficial i pròpia, car la forma castellana és idèntica a la catalana i oficial.

Per tant, podem concloure que AENA no respecta la forma catalana de diversos topònims dels territoris de parla catalana, malgrat que l'aeroport d'origen i de destinació estiguin dins el domini lingüístic de la llengua catalana. Els casos més flagrants els trobem en el cas d'Eivissa, on no s'utilitza l'única forma oficial, i en el cas de Palma, on s'utilitza una denominació incorrecta. També és remarcable

el cas d'Alacant, on només s'utilitza la forma castellana, tot i que la forma catalana és oficial, i l'única pròpia.

4.2- Toponímia de les destinacions de l'estat espanyol de parla no catalana

Per analitzar els topònims d'aquestes destinacions utilitzats per AENA en els panells informatius i els teleindicadors del trànsit dels vols, s'han seguit els criteris següents:

Nom oficial en castellà: El topònim és el nom oficial de la localitat en llengua castellana.

Nom oficial en llengua pròpia: El topònim és el nom oficial de la localitat en la llengua pròpia del territori.

Nom traduït al català: El topònim ni és l'oficial ni el propi, sinó que és la seva traducció en llengua catalana.

El criteri de suggeriment bàsic és doble; per una banda, utilitzar els dos noms oficials en les localitats que són dins un territori que posseeix llengua pròpia, i per l'altra, utilitzar la forma catalana en aquelles localitats que tenen una forma tradicional en aquesta llengua.

A través de la taula 4.2 podem observar que en les destinacions estatals de parla no catalana AENA utilitza sempre el nom oficial en llengua castellana, menys en la localitat de la Corunya, on utilitza el topònim "A Coruña", que és l'únic oficial. Tan sols en aquest cas AENA respecta les denominacions oficials i pròpies dels territoris amb llengua pròpia, exemple d'això els trobem a les localitats basques i navarreses, on tan sols s'utilitza el topònim en llengua castellana, tot i tenir un nom cooficial en èuscar.

Per altra banda podem observar, a través de la taula 4.2, que AENA no utilitza la forma catalana dels topònims en aquelles destinacions estatals de fora del domini lingüístic on existeix una forma tradicional en llengua catalana, tal com Lleó i Astúries, per posar alguns exemples.

Taula 4.2- Toponímia de les destinacions de l'estat espanyol de parla no catalana

Toponímia utilitzada per AENA als panells i teleindicadors	Criteri utilitzat			Suggeriment PLATAFORMA PER LA LLENGUA
	Nom oficial en castellà	Nom oficial en llengua pròpia	Nom traduït al català	
A CORUÑA		•		La Corunya / A Coruña
ALBACETE	•			=
ALMERIA	•			=
ASTURIAS	•			Asturias /

				Astúries
BADAJOS	•			=
BILBAO	•			Bilbao / Bilbo
GRAN CANARIA	•			=
GRANADA-JAÉN	•			=
JEREZ	•			=
LANZAROTE	•			=
LEÓN	•			León / Lleó
LOGROÑO	•			=
MADRID BARAJAS	•			=
MADRID TORREJÓN	•			=
MALAGA	•			=
MELILLA	•			=
MURCIA	•			=
PAMPLONA	•			Pamplona / Iruña
SALAMANCA	•			=
SSEBASTIÁN	•			Sant Sebastià / San Sebastián / Donosti
SANTANDER	•			=
SANTIAGO DE COMPOSTELA	•			=
SEVILLA	•			=
TENERIFE NORTE	•			Tenerife Nord
TENERIFE SUR	•			Tenerife Sud
VALLADOLID	•			=
VIGO	•			=
VITORIA	•			Vitoria / Gasteiz

Font: Elaboració pròpia.

4.3- Toponímia de les destinacions internacionals

En el tercer apartat d'aquest informe, analitzem els usos lingüístics en la toponímia de les destinacions internacionals. S'han escollit aquelles destinacions internacionals que durant el 2008 havien tingut 500 i més operacions de sortida o arribada a l'Aeroport de Barcelona. Per tant, s'ha procedit a analitzar un total de 70 destinacions.

Els criteris de classificació utilitzats s'expliciten a continuació:

- **Nom d'origen:** El topònim és el nom d'origen escrit en una llengua de la localitat de destinació.
- **Nom traduït al castellà:** El topònim no és el nom propi ni oficial de la localitat de destinació sinó que és la seva traducció a la llengua castellana.
- **Nom traduït al català:** El topònim no és el nom propi ni oficial de la destinació sinó que és la seva traducció en llengua catalana.

En aquest cas, la proposta de la Plataforma per la Llengua en relació amb els usos lingüístics en la toponímia de les destinacions és clara: per una banda, traduir al català els topònims que tenen una forma tradicional en aquesta llengua, i en la resta de casos, optar per mantenir el nom d'origen de la destinació.

Tal com podem observar en els resultats de la taula 4.3, els criteris de traducció de la toponímia de les destinacions mantenen un patró definit: es tradueixen a la forma castellana totes aquelles destinacions que tenen una forma tradicional en aquesta llengua, i es manté el nom d'origen en aquells casos en què no existeix una forma tradicional en castellà. En cap cas s'utilitza la forma catalana, menys en aquells casos on la forma catalana i la castellana són idèntiques, malgrat que l'aeroport estigui ubicat a Catalunya i sigui la principal porta d'entrada i sortida del país, raó per la qual la llengua catalana hauria d'ésser objecte d'especial protecció.

Alguns exemples d'aquesta política de traducció els trobem en destinacions com Atenes que apareix com "Atenas", o d'altres com Nova York, Bolonya, Estocolm o Munic, que no apareixen ni en la forma catalana ni en la seva forma original, sinó traduïts al castellà: "Nueva York", "Bologna", "Estocolmo" o "Munich".

Tampoc s'utilitza una forma que podria resultar de consens, i que permetria utilitzar la llengua pròpia mantenint la dimensió internacional de l'aeroport: la utilització de lletres corredisses que anessin alternant la denominació en català, en aquells casos en què hi hagi una forma tradicional, el topònim en la seva

llengua d'origen i finalment la seva traducció en llengua anglesa, principal llengua de domini internacional.

Taula 4.3- Toponímia de les destinacions internacionals

Toponímia utilitzada per AENA als panells i teleindicadors	Criteri utilitzat			Suggeriment PLATAFORMA PER LA LENGUA
	Nom d'origen	Nom traduït al castellà	Nom traduït al català	
AMSTERDAM	•			=
ARGEL		•		Alger
ATENAS		•		Atenes
ATLANTA	•			=
BASILEA		•	•	=
BELFAST	•			=
BERLIN	•			=
BIRMINGHAM	•			=
BOLONIA		•		Bolonya
BRISTOL	•			=
BRUSELAS		•		Brussel·les
BUCAREST		•	•	=
BUENOS AIRES	•			=
CASABLANCA		•		=
COLONIA BONN		•	•	=
COPENHAGE		•		Copenhaguen
DORTMUND	•			=
DUBLIN	•			=
DUSSELDORF	•			=
EL CAIRO		•		El Caire
ISTANBUL	•			=
ESTOCOLMO		•		Estocolm
FRANKFURT	•			=
GINEBRA		•	•	=
GLASGOW	•			=
HAMBURGO		•		Hamburg
HELSINKI	•			=
LA HABANA	•			L'Havana
LEEDS	•			=
LEIPZIG	•			=
LIEGE	•			Lieja
LISBOA	•			=
LIVERPOOL	•			=
LONDRES GW		•	•	=
LONDRES HT		•	•	=
LONDON LCY	•			Londres

LONDRES		•	•	=
LONDRES ST		•	•	=
LUXEMBURGO		•		Luxemburg
LYON	•			Lió
MANCHESTER	•			=
MARRAKECH		•		Marràqueix
MARSELLA		•	•	=
MEXICO	•			Ciutat de Mèxic
MIAMI	•			=
MILAN		•		Milà
MOSCU		•		Moscou
MUNICH		•		Munic
NANTES	•			=
NAPOLES		•		Nàpols
NUEVA YORK		•		Nova York
NEWARK	•			=
NEWCASTLE	•			=
NIZA		•		Niça
NOTTINGHAM	•			=
OPORTO		•		Porto
OSLO	•			=
PARÍS	•			=
PRAGA		•	•	=
ROMA	•			=
BOGOTÁ	•			=
SINGAPUR		•	•	=
STUTTGART	•			=
TEL AVIV	•			=
TUNEZ		•		Tunis
TURÍN		•		Torí
VARSOVIA		•	•	=
VENECIA				Venècia
VIENA		•	•	Viena
ZURICH		•		Zuric

Font: Elaboració pròpia.

Si analitzem quantitativament els diferents usos lingüístics emprats en la toponímia de les 70 destinacions internacionals estudiades, podem observar com la meitat, 35 destinacions, mantenen el nom d'origen. En 22 localitats s'utilitza la traducció en llengua castellana i en les 13 restants les formes emprades són equivalents en llengua castellana i catalana. Per acabar, cal afegir que en cap cas les formes utilitzades en la toponímia són únicament en català.

5- Presència del català als menús dels panells informatius i teleindicadors del trànsit de vols

Els teleindicadors són el principal mitjà d'informació de l'estat dels vols previstos a l'aeroport. Trobem dos tipus diferents de teleindicadors: en primer lloc, aquells que indiquen les sortides des de l'Aeroport de Barcelona i, per altra banda, els que assenyalen les arribades previstes. Aquests dos tipus difereixen en el color de fons present a les pantalles; les sortides estan indicades sobre un fons blau, mentre que les pantalles de les arribades es presenten sobre un fons negre.

La informació que es detalla en els menús dels teleindicadors són: hora, destinació, vol, porta o mostrador i observacions. Podem observar que en la Terminal 2 es mostra el menú en castellà i en anglès de forma fixa, i no hi apareix el català. En canvi, en la recentment inaugurada Terminal 1 els idiomes del menú són corredissos i apareixen en trilingüe, incloent, aquí sí, la llengua catalana.

Pel que fa al contingut de les informacions aparegudes en els teleindicadors els topònims de les destinacions són fixos i estàtics; sempre mantenint la forma castellana o original de la destinació, mentre que la columna de les observacions és corredissa, tot alternant les llengües catalana, castellana i anglesa.

A més a més dels teleindicadors, un altre mitjà informatiu indicatiu de les sortides previstes són els panells informatius del trànsit de vol presents en la rebatejada Terminal 2. Les inscripcions fixes corresponents al menú són en trilingüe: català, anglès i castellà; tot i que la retolació en castellà està destacada mitjançant el color groc. Així mateix com en els teleindicadors, el contingut de les observacions va alternant les tres llengües: català, castellà i anglès. Per contra, els noms de les destinacions són fixos.

CONCLUSIONS: AENA continua marginant la llengua catalana en la toponímia de l'Aeroport de Barcelona

Els resultats de les observacions realitzades a l'Aeroport de Barcelona sobre els usos lingüístics en la toponímia emprada en els panells informatius i en els teleindicadors no mostren diferències respecte als resultats de l'estudi *La presència del català a la toponímia de l'Aeroport de Barcelona* elaborat per la Plataforma per la Llengua, realitzat durant el desembre de 2008, on es demostraven les greus mancances que pateix la llengua catalana en l'àmbit de la toponímia.

Els casos més greus de marginació de la llengua catalana en els topònims emprats en els panells informatius i teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona els trobem en diverses destinacions del domini lingüístic de la llengua catalana. El cas més paradigmàtic el trobem en la localitat d'Eivissa, la qual és anunciada únicament en la forma castellana: "Ibiza". La Llei de normalització lingüística del govern de les Illes Balears, aprovada l'any 1986, explicita clarament que l'única forma oficial dels topònims és la catalana. A més, si tenim en compte que tant Barcelona com Eivissa pertanyen al domini lingüístic de la llengua catalana, es fa difícil entendre com es pot ometre l'única forma oficial del topònim de la localitat de les Pitiüses.

Un altre cas que constitueix una greu anomalia és la designació de Palma com a "Palma de Mallorca". Aquesta denominació és inexistente ja que l'única forma oficial de la localitat és Palma. Per tant, en aquest cas, no es tracta només d'una exclusió de la llengua catalana, sinó d'una utilització errònia i incorrecta del nom de la localitat.

Encara dins les destinacions de l'àrea lingüística catalana trobem el cas d'Alacant, la qual és designada per AENA únicament com "Alicante", tot i que la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament en valencià, i altres disposicions anotades, estableix que les localitats valencianes que tinguin una denominació bilingüe faran constar ambdues.

Així, podem constatar com AENA no respecta els topònims oficials i propis de les destinacions de l'àrea lingüística catalana, i que en els casos en què la forma catalana i castellana difereixen s'empra sistemàticament el topònim en forma castellana, tot i que, en certes ocasions, aquesta designació no sigui ni oficial ni pròpia.

En relació amb les formes dels topònims estatals de fora del domini lingüístic sempre trobem un mateix criteri: emprar el topònim en la seva forma castellana, tot i que existeixi una denominació oficial i en llengua pròpia. Aquest criteri no és vàlid per la localitat de la Corunya, on s'empra la forma en llengua gallega: "A Coruña". Tampoc no s'empren les formes catalanes en aquelles localitats en què existeix una forma tradicional en llengua catalana, tal com Lleó i Astúries.

Finalment, en l'apartat dedicat a les destinacions internacionals, es pot constatar com AENA ignora les formes catalanes, emprant sempre la forma castellana, en aquelles destinacions en què existeix una forma tradicional en aquesta llengua. Alguns exemples d'aquesta política de traducció els trobem en localitats com Brusel·les, Nàpols, Alger o Niça, les quals són anunciades com "Bruselas", "Nápoles", "Argel" i "Niza". Només s'utilitzen les formes catalanes en aquelles destinacions en què la forma castellana és coincident amb la catalana. En les destinacions en què no existeix una denominació en llengua castellana s'utilitza la forma original.

Una notícia rellevant per la presència de la llengua catalana a l'Aeroport de Barcelona ha estat la inclusió del català en els menús dels teleindicadors de la Terminal 1, el que suposa un canvi respecte als menús dels teleindicadors de la Terminal 2 en què només hi apareixen les llengües castellana i anglesa.

En conclusió, gairebé un any després del primer estudi sobre la toponímia emprada a l'Aeroport de Barcelona, constatem que AENA continua ignorant la presència de la llengua catalana en aquest àmbit. Tal com apuntàvem a la introducció, la designació dels llocs o toponímia són una part essencial del patrimoni d'un poble, per tant, és una greu anomalia la no presència de les formes catalanes en els topònims dels panells informatius i teleindicadors de l'Aeroport de Barcelona.

A més, AENA no manté les formes originals dels topònims sinó que els tradueix al castellà de manera sistemàtica, en aquelles destinacions en què existeix una forma tradicional en aquesta llengua. Creiem que aquesta política de traducció dels topònims és errònia, atès que el més lògic seria utilitzar les formes catalanes enlloc de les castellanès, perquè la llengua catalana és la llengua oficial i pròpia del territori on està ubicat l'Aeroport de Barcelona.

Tal com apuntàvem anteriorment, una solució de consens per una instal·lació de caire internacional com l'Aeroport de Barcelona podria ser utilitzar lletres corredisses en els teleindicadors, alternant la forma original del topònim amb les seves formes en llengua catalana i en llengua anglesa. El que no té sentit és utilitzar només les formes castellanès dels topònims, i escudar-se en un fals i estret cosmopolitisme.

Índex de taules

Taula 4.1- Toponímia de les destinacions del domini lingüístic català.....	Pàg. 6
Taula 4.2- Toponímia de les destinacions de l'estat espanyol de parla no catalana.....	Pàg. 9-10
Taula 4.3- Toponímia de les destinacions internacionals.....	Pàg. 12-13

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

C/ Diputació, 276. Planta baixa

08009 Barcelona

Tel. 93.321.18.03

Fax 93.321.12.71

info@plataforma-llengua.cat

**PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA**

www.plataforma-llengua.cat